

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2025.01.01.12>

dr Ewa RADECKA

<https://orcid.org/0000-0003-4669-3327>

Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: ewa.radecka@us.edu.pl

Wybrane instrumenty planistyczne ochrony jakości powietrza w Polsce i Czechach*

Streszczenie

Niniejszy artykuł stanowi próbę syntetycznego omówienia planistycznych/konceptualnych instrumentów ochrony jakości powietrza w Polsce i Czechach. Artykuł ten będzie wykorzystywał metodę dogmatyczno-prawną oraz komparatystyczną. Analiza pozwoli ustalić, jak Polska i Czechy unormowały tematykę w omawianym zakresie, co przyczyni się do odpowiedzi na pytanie, czy w Czechach zastosowano środki, które mogłyby zostać zaadaptowane do polskiego prawodawstwa, a które to przyczyniłyby się do poprawy jakości powietrza w Polsce, oraz czy te znane już polskiemu porządkowi prawnemu znajdują należyte zastosowanie.

Słowa kluczowe: ochrona środowiska, ochrona powietrza, zanieczyszczenia, plany, programy, jakość powietrza.

Wprowadzenie

Kolejny artykuł w cyklu¹ zostanie poświęcony konkretnym instrumentom ochrony powietrza – planistycznym czy też konceptualnym. Analiza pozwoli ustalić, jak Polska i Czechy unormowały tematykę, co będzie stanowiło przyczynek do studium komparatystycznego.

* Artykuł uwzględnia stan prawny na dzień 23.02.2024.

¹ E. Radecka, *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (cz. 1)*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, vol. 24, z. 4, s. 143–159; E. Radecka, *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach -wybrane zagadnienia (przeciwdziałanie i kontrola niskiej emisji pochodzącej z sektora bytowokomunalnego)*, „Krytyka Prawa. Niezależne Studia nad Prawem” 2025, nr 1, s. 257–275.

Wyjść należy od tego, że zarówno Polska, jak i Czechy są państwami członkowskimi Unii Europejskiej i są zobowiązane do wdrażania różnych dyrektyw. Nie sposób wymienić i opracować ich wszystkich, tym bardziej że ulegają one ciągłym zmianom. Niemniej jednak aspekt planistyczny w ochronie środowiska, w tym powietrza, jest dość mocno akcentowany, wszak skuteczna ochrona wymaga planowania.

Warto nawiązać do choćby dwóch ważniejszych dyrektyw w kontekście ochrony jakości powietrza. Jedne z krajowych zobowiązań reguluje dyrektywa NEC². Wprowadza ona wymóg sporządzania, przyjmowania i wdrażania krajowych programów redukcji emisji³/ ograniczania zanieczyszczenia powietrza⁴ oraz monitorowania emisji tych zanieczyszczeń i ich skutków. Kolejna dyrektywa⁵ również uwzględnia aspekt planistyczny – w rozdziale 4, w art. 23 mowa o planach ochrony jakości powietrza, a w art. 24 o planach działań krótkoterminowych⁶. Plany te będą przedmiotem dalszego opracowania.

Planistyczne instrumenty ochrony powietrza w Polsce

Jak już wspomniano w poprzednich publikacjach⁷ jednym z rodzajów instrumentów, które miały przyczynić się do poprawy jakości powietrza w Polsce są te planistyczne:

-
- ² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylenia dyrektywy 2001/81/WE (Dz. U. L 344, 17 grudnia 2016 r., s. 1–31, dalej: dyrektywa NEC).
 - ³ Zob. § 8 ustawy nr 201/2012 o ochronie powietrza [*Zákon č.201/2012 Sb., o ochraně ovzduší*], dalej: czeska ustawa o ochronie powietrza. Akt ten [*národní program snižování emisí*] pełni rolę krajowego programu ograniczenia zanieczyszczeń powietrza [*národního programu omezování znečištění ovzduší*]. Ostatnia aktualizacja została dokonana w grudniu 2023 r.
 - ⁴ W Polsce wprowadzone na podstawie art. 16b ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2022 r. poz. 673). Zaktualizowany w październiku 2023 r. (uchwała nr 192 Rady Ministrów z dnia 18 października 2023 r. w sprawie przyjęcia Krajowego programu ograniczania zanieczyszczenia powietrza – aktualizacji, M.P. z 2023 r. poz. 1236).
 - ⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. U. L 152 z 11 czerwca 2008, s. 1–44, dalej: dyrektywa CAFE).
 - ⁶ Na marginesie warto odnotować, że implementacja tych artykułów dyrektywy CAFE do polskiego porządku prawnego została określona jako ta, która „nie zapewnia jednak efektywnego osiągnięcia i dotrzymania poziomów wartości dopuszczalnych określonych substancji w powietrzu”. M. Baran, *Dyrektywa 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy oraz jej implementacja w prawie polskim*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 7, s. 26.
 - ⁷ Zob. E. Radecka, *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (cz. 1)*... oraz E. Radecka, *A legal model of air protection in Poland – selected issues*, „Bratislava Law Review” 2021, nr 1, s. 159–166.

- a) na poziomie krajowym: Krajowy Program Ochrony Powietrza⁸, Krajowy program ograniczania zanieczyszczeń powietrza⁹, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu¹⁰;
- b) czy na szczeblu wojewódzkim/lokalnym: program ochrony powietrza czy plan działań krótkoterminowych¹¹.

Omówienie wszystkich powyższych instrumentów jest niemożliwe¹², dlatego też autorka skupi się na wybranym wątku, tj. programie ochrony powietrza oraz planach działań krótkoterminowych¹³, ze szczególnym uwzględnieniem tych drugich, gdyż są one dość rzadko opracowywane w detalach, a ponadto stanowią jedną z różnic pomiędzy polskim a czeskim porządkiem prawnym.

Pierwsze z nich, wojewódzkie programy ochrony powietrza są instrumentem ochrony jakości powietrza na poziomie lokalnym. W procedurę przyjęcia tego aktu zaangażowane są różne organy. Są to odpowiednio:

- a) zarząd województwa, który w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref opracowuje projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza;
- b) wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta, którzy opiniują projekt (brak tej opinii oznacza akceptację);
- c) minister właściwy do spraw klimatu, który opiniuje projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza (brak tej opinii oznacza akceptację);
- d) sejmik województwa, który w drodze uchwały określa program ochrony powietrza.

⁸ Zob. art. 91c p.o.ś.

⁹ Uchwała Nr 34 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 r. (M.P. poz. 572) oraz E. Radecka, *The National Air Pollution Control Programme in Poland: Selected Legal Issues*, „Review of European and Comparative Law” 2020, vol. 40, nr 1, s. 7–23.

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu> [dostęp: 3.02.2024].

¹¹ Zob. szerzej art. 92 p.o.ś.; M. Krzyżanowska, *Akty prawa miejscowego z zakresu ochrony powietrza w świetle wybranego orzecznictwa sądów administracyjnych*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2, s. 133–158; A. Dubowska, *Plan działań krótkoterminowych jako prawny instrument ochrony powietrza*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2, s. 95–110; A. Warszo-Buchanan, M. Jakubowski, *Programy ochrony powietrza – prawo do sądu (w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów krajowych)*, „Europejski Przegląd Sądowy” październik 2020, s. 45–51.

¹² Zob. więcej: E. Radecka, *A legal model ...*, s. 159–166; R. Mikosz, *Bezczynność sejmiku województwa w sprawie planu działań krótkoterminowych*, [w:] E. Radecka, F. Nawrot, (red.), *Prawne instrumenty ochrony powietrza : wybrane zagadnienia*, Katowice 2018, s. 52–64; M. Gorczyca, *Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami*, „Kontrola Państwowa” 2019, nr 2, s. 123–138; W. Dudek, *Problemy ze smogiem w Europie*, „Kontrola Państwowa” 2019, nr 3, s. 51–57; K. Doktor-Bindas, *Prawo do czystego powietrza*, „Przegląd Konstytucyjny” 2020, nr 4, s. 95–127.

¹³ Zob. również raport Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2018 roku ogólnokrajowego cyklu kontrolnego w zakresie uchwalania i realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza lub ich aktualizacjach i planach działań krótkoterminowych, <https://www.gov.pl/attachment/27d9015c-a88d-4c40-8736-0541f317b20d> [dostęp: 19.02.2024].

Jeśli mowa o treści programu jakości powietrza, to przepisy ustawowe przewidują otwarty katalog pewnych bazowych elementów. Szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza oraz plany działań krótkoterminowych, w tym niezbędne składowe, a także zakres zagadnień w nich zawartych, wynikają z rozporządzenia¹⁴. W toku przyjmowania tego programu przewidziano udział społeczeństwa¹⁵.

Wypada odnotować, że dość mocno akcentuje się, aby program ochrony powietrza określał działania naprawcze, ale tak, aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji, były jak najkrótsze¹⁶.

Zakłada się aktualizację tego planu w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza, jeśli w poprzednich latach poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji są przekraczane.

Dla stref, w których są przekroczone poziomy dopuszczalne lub docelowe substancji w powietrzu, zarząd województwa opracowuje projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza lub jego aktualizacji, którego integralną część stanowi plan działań krótkoterminowych.

Skoro o nim mowa, to zgodnie z art. 92 ust. 1 u.p.o.ś.¹⁷ w przypadku ryzyka wystąpienia w danej strefie przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji¹⁸ w powietrzu¹⁹ zarząd województwa, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania informacji o tym ryzyku od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych.

¹⁴ Zob. szerzej art. 91 ust. 7a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm., dalej: u.p.o.ś. oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1159, dalej rozporządzenie z 2019 r.). Zgodnie z § 2 rozporządzenia program ochrony powietrza, składa się z: części opisowej; części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją programu; uzasadnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez zarząd województwa.

¹⁵ Zob. art. 91 ust. 9 u.p.o.ś.

¹⁶ Zob. art. 91 ust. 9a u.p.o.ś.

¹⁷ Ostatnie zmiany w tym artykule wprowadzono w 2019 r. ustawą z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1211).

¹⁸ Co do tych poziomów zob. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845 ze zm.), z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

¹⁹ Zob. spostrzeżenia M. Pchałka, co do surowszych regulacji w u.p.o.ś. niż wymaga dyrektywa CAFE. M. Pchałek [w:] M. Górski, M. Pchałek, W. Radecki i in., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, LEX/el. 2019.

W planie tym ustala się działania, które mają na celu:

- 1) zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich przekroczeń;
- 2) ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

W toku procedury przyjęcia wspomniane organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, a jej brak prawodawca sprowadza do milczącej zgody²⁰. Następnie sejmik województwa, w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania informacji o ryzyku od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, określa, w drodze uchwały, plan działań krótkoterminowych.

Elementy uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych określa w sposób otwarty art. 92 ust. 2 u.p.o.ś., a uszczegóławia rozporządzenie²¹. Wypada zauważyć, że treść art. 92 u.p.o.ś. ciągle nie rozstrzyga jednoznacznie, że jest to akt prawa miejscowego²².

Na tle tej regulacji widocznych jest jednak kilka aspektów wymagających bliższego omówienia.

Z przedstawionej powyżej treści art. 92 ust. 1 u.p.o.ś. wynika, że wystarczyć przekroczenie jednego z tych progów, nawet najniższych, i wówczas ziszcza się przesłanka utworzenia planu działań krótkoterminowych. Zauważyć jednak wypada, że te poziomy są i tak za wysokie w świetle wytycznych WHO²³.

Ustawodawca posłużył się sformułowaniem nieostrym²⁴ – „ryzyko przekroczenia”. W Polsce niestety stan faktyczny prezentuje się w ten sposób, że na większej części obszaru Polski nie występuje „ryzyko”, a „przekroczenie”, co *de facto* stanowi o konieczności przyjęcia planu²⁵.

We wspomnianym już artykule 92 u.p.o.ś. pojawiają się terminy 12 i 15 miesięcy²⁶. Po pierwsze, wypada zastanowić się, czy taki ich zakres nie jest terminem zbyt długim. Jeśli bowiem plany te mają reagować na „ryzyko”, to przecież łączny maksymalny czas 27 miesięcy (ponad 2 lata) nie może być uznany za realne przeciwdziałanie temu ryzyku. Ponadto w literaturze instrumentowi temu przypisuje

²⁰ Zob. art. 92 ust. 1b u.p.o.ś.

²¹ Zgodnie z § 8 rozporządzenia z 2019 r., plan działań krótkoterminowych składa się z: części opisowej; części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją planu; uzasadnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez zarząd województwa.

²² W literaturze można odnotować stanowiska w świetle których plan ten jest aktem prawa miejscowego (tak A. Lipiński, *Prawne podstawy ochrony środowiska*, Warszawa 2010, s. 257; A. Dubowska, op. cit., s. 95 i n.; R. Mikosz, op. cit., s. 58) oraz stanowisko odmienne (M. Górski, *Nowe regulacje prawne w zakresie ochrony jakości powietrza – monitoring i przywracanie wymaganego stanu jakości powietrza*, „Acta Iuris Stetinensis” 2014, nr 812, s. 243).

²³ Zob. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228> [dostęp: 6.02.2024].

²⁴ K. Gruszecki, *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, art. 92, LEX/el. 2022.

²⁵ Zob. E. Radecka, *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (cz. I)*, w druku.

²⁶ Do 2019 r. były to odpowiednio 15 i 18 miesięcy. Zmiana została wprowadzona wspomnianą już ustawą z 2019 r.

się charakter generalnie prewencyjny²⁷ i taki zdaje się być w ocenie prawodawcy, jednak odnosząc przepis prawa do stanu faktycznego, trudno nie odnieść wrażenia, że w Polsce nie ma on w ogóle takiego charakteru. Jak podaje się w literaturze „tworzone są zatem w sytuacji, w której – choć istnieje zagrożenie przekroczenia takiego dopuszczalnego czy docelowego poziomu substancji w powietrzu – to samo ono jeszcze się nie zmaterializowało”²⁸. Sęk w tym, że w Polsce materializuje się rokrocznie i jest to powszechnie stosowanych instrument w walce o powietrze dobrej jakości. Kolejną kwestią, którą warto odnotować jest to, że za naruszenie tych terminów grozi odpowiedzialność²⁹ przewidziana w art. 315a u.p.o.ś. W przepisie tym odpowiedzialnością objęto nie tylko niedotrzymanie ustawowego terminu uchwalenia planów działań krótkoterminowych, ale także niedotrzymanie terminów realizacji działań określonych w tych planach oraz przekazania sprawozdań okresowych z ich realizacji. Jeśli organ dopuścił się któregoś z tych zachowań podlega karze pieniężnej w wysokości od 50 000 do 500 000 zł³⁰. Nadzór w tym zakresie sprawuje wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska³¹.

W kontekście polskich regulacji warto odnotować prawne możliwości zaskarżania planów w ogóle³². W Polsce niestety praktyka orzecznicza wskazuje, że nie ma możliwości ich zaskarżania³³. Jak wynika z danych statystycznych z roku na rok rośnie liczba spraw ze skarg na uchwały sejmiku województwa

²⁷ A. Dubowska, op. cit., s. 104.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Por. zdanie odmienne K. Gruszecki, op. cit.

³⁰ Zob. rozważania na temat charakteru prawnego tej kary czy koncepcji sankcji określonej granicznie W. Radecki [w:] M. Górski, M. Pchatek, W. Radecki i in., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, LEX/el. 2019.

³¹ Zob. szerzej: D. Danecka, W. Radecki, *Inspekcja Ochrony Środowiska. Komentarz*, Warszawa 2020.

³² Co do ich braku i bezczynności organów w ich przyjęciu R. Mikosz, op. cit., s. 52–64. Zob. także M. Łyszczkowski, *Sądowa kontrola wojewódzkich programów ochrony powietrza*, „Kontrola Państwowa” 2022, vol. 67, nr 3, s. 78–89; M. Bar, *Access to justice regarding plans and programmes related to the environment – Polish law in the light of Article 9.3 of the Aarhus Convention*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2023, nr 21(1), s. 33–50 czy K. Karpius, „Effective” *Air Quality Plan and Constitutional Guarantees of Ecological Security*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 6 (64), s. 467–477.

³³ Zob. postanowienie NSA z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. III OSK 1510/22, LEX nr 3406912; postanowienie NSA z dnia 23 stycznia 2018 r., sygn. II OSK 3218/17, LEX nr 2439386; postanowienie WSA w Gliwicach z dnia 15 września 2017 r., sygn. II SA/Gl 639/17, LEX nr 2358364. Problematyka niemożności zaskarżenia planów w Polsce nie dotyczy tylko powietrza. Zob. np. wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 2 marca 2023 r. w sprawie C-432/21, w którym stwierdzono, że Polska dopuściła się naruszenia zobowiązań państwa członkowskiego, poprzez zaniechanie przyjęcia wszelkich przepisów ustawodawczych niezbędnych do zapewnienia organizacjom ochrony przyrody możliwości zwrócenia się do sądu z żądaniem skutecznego zbadania pod względem merytorycznym i formalnym legalności planów urządzania lasu w rozumieniu przepisów ustawy o lasach. Szerzej: M. Bar, op. cit., s. 33–50.

w tym przedmiocie, tyle tylko, że kończą się one w zasadzie odrzuceniem lub oddaleniem skargi³⁴. W szerszym kontekście zagadnienie to ujmuje M. Bar. W jej ocenie, w odniesieniu do całości prawa ochrony środowiska

prawo polskie daje bardzo ograniczone możliwości zaskarżania planów lub programów. W odniesieniu do dokumentów tworzonych na szczeblu centralnym możliwości takich nie ma w ogóle, a w odniesieniu do dokumentów tworzonych na niższych szczeblach – pewne, ograniczone, uprawnienia w tym zakresie przysługują tylko podmiotom prywatnym, których interes prawny został naruszony. Całkowicie wykluczona jest możliwość zaskarżania planów lub programów przez organizacje pozarządowe. Sytuację taką należy uznać za niezgodną z Konwencją z Aarhus.

Wprawdzie Komisja UE wezwała³⁵ Polskę do usunięcia barier w dostępie do wymiaru sprawiedliwości w odniesieniu do planów ochrony powietrza na podstawie dyrektywy CAFE, jednak sprawa na razie nie doczekała się dalszego sądowniego ciągu. W wezwaniu tym podkreśla się, że nie tylko brak tworzenia tych instrumentów planistycznych, ale też niewystarczający ich charakter powinien podlegać zaskarżeniu³⁶.

Konceptualne instrumenty ochrony powietrza w Czechach – wybrane wątki

Wśród prawnych instrumentów ochrony jakości powietrza w Czechach wyróżnia się te nazywane konceptualnymi³⁷. Wśród nich wskazuje się³⁸:

³⁴ Zob. opracowanie J. Daros-Pawlyta, A. Pawlyta, *Pojęcie interesu prawnego w kontekście możliwości zaskarżenia programu ochrony powietrza do sądu administracyjnego. Uwagi na marginesie wyroku TSUE z dnia 22 grudnia 2022 r., C-61/21*, „Kwartalnik Prawa Międzynarodowego” 2023, nr 1(1), s. 217–51.

³⁵ Infringement no INFR(2020)2105, [https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=EN&typeOfSearch=false&active_only=0&non-com=0&r_dossier=INFR\(2020\)2105&decision_date_from=&decision_date_to=&title=&submit=Search](https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=EN&typeOfSearch=false&active_only=0&non-com=0&r_dossier=INFR(2020)2105&decision_date_from=&decision_date_to=&title=&submit=Search) [dostęp: 23.02.2024].

³⁶ Zob. również rozbudowane rozważania R. Mikosza na temat wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dawny ETS) z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie C-237/07 (Dieter Janecek przeciwko Freistaat Bayern, LEX nr 421813) w R. Mikosz, op. cit., s. 63–64, M. Pchałek [w:] M. Górski, M. Pchałek, W. Radecki i in., *Prawo...*

³⁷ W czeskiej literaturze przedmiotu podaje się rozróżnienie instrumentów prawnej ochrony środowiska na administracyjne, konceptualne, ekonomiczne i dobrowolne (M. Damohorský i in., *Právo životního prostředí*, Praga 2010, s. 36–47; T. Fabšíková, *Selected issues of the Czech legal regulation of stationary sources of air pollution*, „Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska” 2022, nr 2, s. 2). W odniesieniu zaś do ustawy o ochronie powietrza mowa o instrumentach: konceptualnych, administracyjnych, ekonomicznych i specjalnych. Tak: B. Křížová, *Legislation of air protection against polluting*, [w:] M. Damohorský, A. Proelß, V. Stejskal (red.), *Adaptation to climate changes from the perspective of law*, Praga 2019, s. 34–42.

³⁸ Jako instrumenty konceptualne rozumie się dokumenty zwane programami, planami, koncepcjami itp. Narzędzia bezpośredniej regulacji polegają na systematycznym ustalaniu standardów

- a) krajowy program redukcji emisji Republiki Czeskiej³⁹ [*národní program snížení emisí České republiky*]⁴⁰ i
- b) programy poprawy jakości powietrza [*programy zlepšování kvality ovzduší*]⁴¹.

Te dwa instrumenty stanowią dokumenty strategiczne służące jakości ochrony powietrza w Czechach. Wypada w tym miejscu odnotować, że obecnie czeski porządek prawny nie zna instytucji planu działań krótkoterminowych⁴². Prawodawca zdecydował się na inne rozwiązania w razie wystąpienia smogu, które w ocenie autorki zdaje się być bardziej elastyczne niż plany działań krótkoterminowych. Mowa tu bowiem o § 10 czeskiej ustawy o ochronie powietrza i postępowaniu w razie wystąpienia sytuacji smogowej⁴³. Powstanie i zakończenie sytuacji smogowej⁴⁴ ogłasza ministerstwo. W obrębie tej jednostki redakcyjnej można wyróżnić dwa tryby postępowania:

jakości środowiska oraz na aparacie administracyjnym państwa posiadającym odpowiednią ilość i jakość informacji oraz zasoby finansowe niezbędne do ewentualnej egzekucji obowiązków. Te narzędzia zakładają pewną perspektywę czasową w szerszych ramach. I. Jančářová, *Conception documents as a pollution reduction tool – the Czech experience*, „Journal of International Scientific Publications: Ecology & Safety” 2017, nr 11, s. 24–32; M. Mrlina, I. Jančářová, *Programy zlepšování kvality ovzduší – právní forma v průběhu času*, „Časopis pro Právní Vědu a Praxi” 2021, nr 4, s. 779–799; I. Jančářová, *Significance of Air Quality Plans – the Czech Experience*, [w:] H. Tegner Anker, B. Olsen (red.), *Sustainable Management of Natural Resources: Legal Instruments and Approaches*, Cambridge 2018, s. 195–210 oraz w szerokim ujęciu: M. Franková, *Koncepční nástroje v ochraně životního prostředí*, [w:] F. Dienstbier (red.), *Nástroje ochrany životního prostředí – role práva: sborník z mezinárodní vědecké conference*, Olouniec 2011, s. 23–39.

³⁹ Zob. więcej: B. Křížová, op. cit., s. 38.

⁴⁰ Zob. więcej § 8 czeskiej ustawy o ochronie powietrza. W poprzednim stanie prawnym zobacz również rozważania M. Damohorský, *Koncepční nástroje ochrany životního prostředí v českém právu*, [w:] M. Damohorský, V. Stejskal (red.), *Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva. Sborník z konference*, Praga 2003, s. 66–72.

⁴¹ Zob. więcej § 9 czeskiej ustawy o ochronie powietrza oraz H. Müllerová i in., *Klimatické právo*, Praga 2022, s. 514–516; A. Hálková, *Životní prostředí, ochrana ovzduší: přezkum programu zlepšování kvality ovzduší*, <https://www.mvcr.cz/soubor/sp-6-18-priloha-halkova-pdf.aspx> [dostęp: 13.02.2024].

⁴² W poprzednio obowiązującej ustawie nr 86/2002 o ochronie powietrza [*Zákon č. 86/2002 Sb. Zákon o ochraně ovzduší*] w § 7 ust. 11 występowały plany zawierające przegląd środków krótkoterminowych [*plány obsahující přehled krátkodobých opatření*]. Zob. też I. Jančářová, *Conception documents...*, s. 24–32; I. Jančářová, J. Vodička, *Kam se poděly krátkodobé akční plány?*, „Časopis pro právní vědu a praxi” 2018, vol. 26, nr 2, s. 337–355.

⁴³ Zgodnie z § 10 ust. 1 czeskiej ustawy o ochronie powietrza, sytuacja smogowa to stan skrajnie zanieczyszczonego powietrza, w którym poziom zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, cząsteczkami PM10 lub ozonem troposferycznym przekracza jedną z wartości progowych wymienionych w załączniku nr 6.

⁴⁴ Zob. szerzej kiedy uważa się, że wartość progowa została przekroczona i kiedy można ogłosić sytuację smogową w załączniku nr 6 do czeskiej ustawy o ochronie powietrza [*Příloha č. 6 k zákonu č. 201/2012 Sb. Smogové situace a podmínky jejich vzniku a ukončení*].

- a) jeden skierowany do podmiotów posiadających zezwolenia na eksploatację źródeł stacjonarnych, wymienionych w załączniku nr 2 do ustawy,
- b) drugi ograniczający eksploatację drogowych pojazdów silnikowych.

W pierwszej ze wskazanych sytuacji, w przypadku przekroczenia wartości progowych (określonych w załączniku do ustawy), urząd regionalny [*krajský úřad*] ustala szczególne warunki dla źródeł stacjonarnych, które w znaczący sposób przyczyniają się do poziomu zanieczyszczeń w danej miejscowości, przy czym dotyczy to tych źródeł stacjonarnych, które wskazane są w załączniku nr 2 do ustawy.

W odniesieniu do drugiej wymienionej powyżej możliwości, gmina [*obec*] może wydać *regulační řád*, w którym to zawiera środki ograniczające eksploatację drogowych pojazdów silnikowych⁴⁵. Co istotne może tego dokonać tylko wtedy, gdy występuje taka potrzeba i gdy podjęcie tych działań przyczyni się do skrócenia czasu trwania sytuacji smogowej oraz zmniejszy jej nasilenie.

Przechodząc zaś do programów poprawy jakości powietrza zostały one szczegółowo uregulowane w § 9 czeskiej ustawy o ochronie powietrza. Na jego mocy dochodzi do skoordynowanej współpracy pomiędzy kilkoma organami, a mianowicie ministerstwo we współpracy z właściwym organem na poziomie regionalnym i lokalnym [„*krajským úřadem nebo obecním úřadem a s příslušným krajem nebo obcí v samostatné působnosti*”] może w terminie 18 miesięcy od zakończenia roku kalendarzowego, w którym doszło do przekroczeń przyjętą program poprawy jakości powietrza. Program ten powstaje wówczas, gdy dochodzi do przekroczenia w strefie lub aglomeracji limitu emisji lub dopuszczalnej ich liczby przekroczeń w roku kalendarzowym⁴⁶ w strefie [*zóně*] lub aglomeracji [*aglomerací*]. Program ten jest zatwierdzany [*schvaluje*] jest przez Ministerstwo i publikowany w Dzienniku Ministra Środowiska⁴⁷. Zasygnalizować trzeba, że forma, w jakiej podejmowany był ten program, ewoluowała na przestrzeni lat⁴⁸

⁴⁵ Rozwiązanie to jest szczególnie przydatne dla gmin, które posiadają obwodnice, a jednocześnie np. nie chcą stosować długoterminowych rozwiązań regulacji ruchu w postaci stref niskiej emisji (§ 14 czeskiej ustawy o ochronie powietrza). Rozporządzenie jest szczególnie przydatne dla gmin, które posiadają obwodnice, a jednocześnie np. nie chcą stosować długoterminowych rozwiązań regulacji ruchu w postaci stref niskiej emisji (§ 14). P. Bejčková, *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*, ASPI/el. 2018.

⁴⁶ Szczegóły określa załącznik nr 1 do czeskiej ustawy o ochronie powietrza [*Příloha č. 1 k zákonu č. 201/2012 Sb. Imisní limity a povolený počet jejich překročení za kalendářní rok*].

⁴⁷ Odnotować wypada, że obecna niedookreślona forma przyjmowania tego aktu została wprowadzona od 1 września 2018 r. ustawą nr 172/2018 z dnia 16 sierpnia 2018 r. [*Zákon č. 172/2018 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů*]. Poprzednia forma to środek o charakterze ogólnym [*opatření obecné povahy*]. Powodem zmiany była między innymi niewłaściwość formy środków o charakterze ogólnym, mając na uwadze konkretność obowiązków, które określają środki zawarte w programie, a także to, że proces wydawanie środków o charakterze ogólnym wiąże się ze znacznym obciążeniem czasowym i administracyjnym.

⁴⁸ Szerokie rozważania z tym zakresie M. Mrlina, I. Jančářová, *Programy zlepšování ...*, s. 779–799.

i stanowiła jedną z głównych osi rozważań w literaturze ze względu na różne wątpliwości rodzące się na jej tle. Choć obecnie nie ma on mocy powszechnie obowiązującej, organy zobowiązane są do jego przestrzegania⁴⁹.

Wątkiem wartym odnotowania jest prawna możliwość zaskarżania tego typu programu. Zgodnie z zaprezentowanym z literaturze stanowiskiem jeśli chodzi o zaangażowanie społeczeństwa w opracowywanie tego typu dokumentów środowiskowych, programy poprawy jakości powietrza są koncepcją podlegającą procesowi oceny oddziaływania na środowisko⁵⁰, zgodnie z czeską ustawą o ocenach oddziaływania na środowisko⁵¹. W ramach tej procedury społeczeństwo może wyrazić swoją opinię wówczas, kiedy opublikowano stosowny projekt. Jak jednak podnosi się w doktrynie, nie daje to uprawnień do żądania przeglądu lub anulowania/stwierdzenia nieważności danych programów⁵².

Podlega on aktualizacji nie rzadziej niż raz na 4 lata (§ 9 ust. 5). Szczegółowe wymagania dotyczące treści tego programu uregulowano w załączniku nr 5 do ustawy⁵³.

Ponadto jak stanowi § 9 ust. 4 czeskiej ustawy o ochronie powietrza, władze lokalne realizują w ramach swoich możliwości działania nałożone na nie w ramach odpowiedniego programu poprawy jakości powietrza, tak aby jak najszybciej osiągnięty został limit emisji. W tym celu w terminie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia w Biuletynie Ministra Środowiska odpowiedniego programu poprawy jakości powietrza, w następstwie realizacji tego programu, ta gmina i region opracuje harmonogram realizacji działań, które będą publikować w sposób umożliwiający zdalny dostęp. Jak podaje się w literaturze przedmiotu harmonogram ma umożliwić społeczeństwu monitorowanie i kontrolę realizacji poszczególnych etapów prowadzących do osiągnięcia takiej jakości powietrza, która nie będzie zagrażała zdrowiu mieszkańców danego obszaru⁵⁴.

Pierwsze programy poprawy jakości powietrza zgodnie z § 9 powinny być zostać zrealizowane nie później niż w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy o ochronie powietrza (tj. do 1 września 2014 r.)⁵⁵. Jak podaje P. Bejčková,

warunki przekroczenia limitów emisji zostały spełnione we wszystkich 6 strefach (Czechy Środkowe, Południowo-Zachodnia, Północno-Zachodnia, Północno-Wschodnia, Połu-

⁴⁹ P. Bejčková, op. cit.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Zob. art. 10a i następne tej ustawy [*Zákon č. 100/2001 Sb. zákon o posuzování vlivů na životní prostředí*].

⁵² Tak: M. Mrlina, I. Jančářová, *Programy zlepšování...*, s. 779–799. Tytułem porównania zob. § 14 ust. 3 czeskiej ustawy o ochronie powietrza, który wprost nie dopuszcza możliwości zaskarżenia utworzenia strefy niskoemisyjnej, gdyż jej skuteczność można zbadać dopiero po 12 miesiącach.

⁵³ Zob. załącznik nr 5 Treść programu poprawy jakości powietrza [*Příloha č. 5 k zákonu č. 201/2012 Sb. Obsah programu zlepšování kvality ovzduší*]. Załącznik ten przewiduje 4 grupy informacji: podstawowe, analiza sytuacji, szczegóły środków mających na celu poprawę jakości powietrza, wykaz odpowiednich dokumentów i innych źródeł informacji.

⁵⁴ P. Bejčková, op. cit.

⁵⁵ Ibidem.

dniowo-Wschodnia, Morawy Środkowe i Strefa Morawsko-Śląska) oraz 3 aglomeracjach (Praga, Brno i aglomeracji Ostrawa/Karwina/Frydek-Místek) i dla wszystkich tych terytoriów opracowano programy⁵⁶.

Jednak część z tych programów została unieważniona przez sądy administracyjne⁵⁷. W związku z nowelizacją czeskiej ustawy o ochronie powietrza z 2018 r., programy poprawy jakości powietrza na okres 2020+⁵⁸ zastąpiły dotychczasowe programy poprawy jakości powietrza z 2016 r.⁵⁹

Wnioski

Analiza przeprowadzona w ramach tego artykułu wskazała na pewne elementy wspólne pomiędzy prawodawstwami państw. Oba z nich posługują się narzędziami prawnymi, które zakładają element planowania w dłuższej perspektywie w kontekście ochrony powietrza. Podjęcie się tego typu działań jest niezbędne, gdyż tylko zaplanowana ochrona może przynieść realne rezultaty. Warty jednak zauważenia jest, że te instrumenty, które znane są polskiemu porządkowi prawnemu, nie spełniają swojej roli. Dostrzeżono brak możliwości zaskarżenia omówionych instrumentów planistycznych czy też długi czas od rozpoczęcia prac do podjęcia ostatecznej treści uchwał w ich przedmiocie. To może przemawiać za tym, że narzędzia te nie będą funkcjonowały prawidłowo, w sposób skutecznie oddziałujący na poprawę jakości powietrza. Być może warto byłoby rozważyć zaadaptowanie do polskiego prawodawstwa zmodyfikowanego rozwiązania znanego w czeskim prawie ochrony powietrza, tzn. postępowania w razie wystąpienia sytuacji smogowej. Jawi się ono jako zdecydowanie bardziej elastyczne i odpowiadające konkretnym potrzebom występującym na danym terenie.

Bibliografia

Literatura

Bar M., *Access to justice regarding plans and programmes related to the environment – Polish law in the light of Article 9.3 of the Aarhus Convention*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2023, nr 21(1),

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Zob. wyroki Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 20 grudnia 2017 r., nr 6 As 288/2016-146, ASPI; z dnia 15 lutego 2018 r., nr 4 As 250/2016-156, ASPI; z dnia 29 maja 2018 r., nr 9 As 17/2017-98, ASPI oraz wyrok Sądu Miejskiego w Pradze z dnia 7 lutego 2018 r., nr j 10A 173/2016-119, ASPI.

⁵⁸ Co do tła ich wydania i prowadzonych postępowań sądowych M. Mrlina, I. Jančářová, *Programy zlepšování...*, s. 779–799.

⁵⁹ Zob. szerzej: https://www.mzp.cz/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzdusi_2020 [dostęp: 21.02.2024].

- Bejčková P., *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*, ASPI/el. 2018.
- Damohorský M. i in., *Právo životního prostředí*, Praga 2010.
- Damohorský M., *Koncepční nástroje ochrany životního prostředí v českém právu*, [w:] Damohorský M., Stejskal V. (red.), *Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva. Sborník z konference*, Praga 2003.
- Danecka D., Radecki W., *Inspekcja Ochrony Środowiska. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Daros–Pawlyta J., Pawlyta A., *Pojęcie interesu prawnego w kontekście możliwości zaskarżenia programu ochrony powietrza do sądu administracyjnego. Uwagi na marginesie wyroku TSUE z dnia 22 grudnia 2022 r., C-61/21, „Kwartalnik Prawa Międzynarodowego” 2023, nr 1(1).*
- Doktór-Bindas K., *Prawo do czystego powietrza*, „Przegląd Konstytucyjny” 2020, nr 4.
- Dubowska A., *Plan działań krótkoterminowych jako prawny instrument ochrony powietrza*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2.
- Dudek W., *Problemy ze smogiem w Europie*, „Kontrola Państwowa” 2019, nr 3.
- Fabšíková T., *Selected issues of the Czech legal regulation of stationary sources of air pollution*, „Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska” 2022, nr 2.
- Franková M., *Koncepční nástroje v ochraně životního prostředí*, [w:] Dienstbier F. (red.), *Nástroje ochrany životního prostředí – role práva: sborník z mezinárodní vědecké conference*, Ołomuniec 2011.
- Gorczyca M., *Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami*, „Kontrola Państwowa” 2019, nr 2.
- Górski M., *Nowe regulacje prawne w zakresie ochrony jakości powietrza – monitoring i przywracanie wymaganego stanu jakości powietrza*, „Acta Iuris Stetinensis” 2014, nr 812.
- Gruszecki K., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, art. 92, LEX/el. 2022.
- Jančářová I., *Conception documents as a pollution reduction tool- the Czech experience*, „Journal of International Scientific Publications: Ecology & Safety” 2017, nr 11.
- Jančářová I., *Significance of Air Quality Plans – the Czech Experience*, [w:] H. Tegner Anker, B. Olsen (red.), *Sustainable Management of Natural Resources: Legal Instruments and Approaches*, Cambridge 2018.
- Jančářová I., Vodička J., *Kam se poděly krátkodobé akční plány?*, „Časopis pro právní vědu a praxi” 2018, vol. 26, nr 2.
- Karpus K., *„Effective” Air Quality Plan and Constitutional Guarantees of Ecological Security*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 6 (64).
- Křížová B., *Legislation of air protection against polluting*, [w:] Damohorský M., Proelß A., Stejskal V. (red.), *Adaptation to climate changes from the perspective of law*, Praga 2019.

- Krzyżanowska M., *Akty prawa miejscowego z zakresu ochrony powietrza w świetle wybranego orzecznictwa sądów administracyjnych*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2.
- Lipiński A., *Prawne podstawy ochrony środowiska*, Warszawa 2010.
- Łyszkowski M., *Sądowa kontrola wojewódzkich programów ochrony powietrza*, „Kontrola Państwowa” 2022, vol. 67, nr 3.
- Mikosz R., *Bezczynność sejmiku województwa w sprawie planu działań krótkoterminowych*, [w:] Radecka E., Nawrot F., (red.), *Prawne instrumenty ochrony powietrza : wybrane zagadnienia*, Katowice 2018.
- Mrlina M., Jančářová I., *Programy zlepšování kvality ovzduší – právní forma v průběhu času*, „Časopis Pro Právní Vědu a Praxi” 2021, nr 4.
- Müllerová H. i in., *Klimatické právo*, Praga 2022.
- Pchałek M., [w:] Górski M., Pchałek M., Radecki W. i in., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, LEX/el. 2019.
- Radecka E., *A legal model of air protection in Poland – selected issues*, “Bratislava Law Review” 2021, nr 1.
- E. Radecka, *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (przeciwdziałanie i kontrola niskiej emisji pochodzącej z sektora bytowo-komunalnego)*, „Krytyka Prawa. Niezależne Studia nad Prawem” 2025, nr 1, s. 257–275.
- Radecka E., *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (cz. 1)*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, vol. 24, z. 4.
- Radecka E., *Prawna ochrona powietrza w Polsce i Czechach – wybrane zagadnienia (cz. 2)*, w druku.
- Radecka E., *The National Air Pollution Control Programme in Poland: Selected Legal Issues*, „Review of European and Comparative Law” 2020, vol. 40, nr 1.
- Warso-Buchanan A., Jakubowski M., *Programy ochrony powietrza – prawo do sądu (w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów krajowych)*, „Europejski Przegląd Sądowy” październik 2020.

Akty prawne

POLSKIE

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2022 r. poz. 673).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1211).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1159).
- Uchwała Nr 34 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 r. (M.P. poz. 572).

CZESKIE

Ustawa nr 86/2002 o ochronie powietrza [*Zákon č. 86/2002 Sb. Zákon o ochraně ovzduší*].

Ustawa nr 201/2012 o ochronie powietrza [*Zákon č.201/2012 Sb., o ochraně ovzduší*].

UE

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE (Dz. U. L 344, 17 grudnia 2016 r., s. 1–31).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. U. L 152 z 11 czerwca 2008, s. 1–44).

Orzecznictwo

POLSKIE

Postanowienie NSA z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. III OSK 1510/22, LEX nr 3406912.

Postanowienie NSA z dnia 23 stycznia 2018 r., sygn. II OSK 3218/17, LEX nr 2439386.

Postanowienie WSA w Gliwicach z dnia 15 września 2017 r., sygn. II SA/GI 639/17, LEX nr 2358364.

CZESKIE

Wyrok Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 20 grudnia 2017 r., nr 6 As 288/2016-146, ASPI.

Wyrok Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 15 lutego 2018 r., nr 4 As 250/2016-156, ASPI.

Wyrok Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 29 maja 2018 r., nr 9 As 17/2017-98, ASPI.

Wyrok Sądu Miejskiego w Pradze z dnia 7 lutego 2018 r., nr j 10A 173/2016-119, ASPI.

Inne

Hálková A., *Životní prostředí, ochrana ovzduší: přezkum programu zlepšování kvality ovzduší*, <https://www.mvcr.cz/soubor/sp-6-18-priloha-halkova-pdf.aspx> [dostęp: 13.02.2024].

Raport Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2018 roku ogólnokrajowego cyklu kontrolnego w zakresie uchwalania i realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza lub ich aktualizacjach i planach działań krótkoterminowych, <https://www.gov.pl/attachment/27d9015c-a88d-4c40-8736-0541f317b20d> [dostęp: 19.02.2024].

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228> [dostęp: 6.02.2024].

<https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu> [dostęp: 3.02.2024].

https://www.mzp.cz/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzdusi_2020 [dostęp: 21.02.2024].

Selected planning instruments for air quality protection in Poland and the Czech Republic

Abstract

This article attempts to synthetically discuss planning/conceptual instruments for air quality protection in Poland and the Czech Republic. This article will use the dogmatic-legal and comparative methods. The analysis will determine how Poland and the Czech Republic have regulated the issues in this area, which will contribute to answering the question of whether the Czech Republic implemented measures that could be adapted to Polish legislation and which would contribute to improving air quality in Poland, and whether those already known to the Polish legal order are appropriately applied.

Keywords: environmental protection, air protection, pollution, plans, programs, air quality.